

Nr 110

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa pensionsfrågor för statsanställda m. fl. jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 151 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 10 april 1959, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna i statsrådsprotokollet framlagda grunder för pensionsreglering för de av SPA-reglementet omfattade personalgrupperna m. fl., *dels* antaga vid propositionen fogat förslag till statens pensionslöneförordning, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att 1) vid utfärdandet av statens allmänna tjänstepensionsreglemente vidtaga ändringar i förhållande till det av 1958 års B-riksdag godkända förslaget i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga A vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade förslaget, 2) utfärda kungörelse om avgifter m. m. beträffande vissa i statens allmänna tjänstepensionsreglemente avsedda icke-statliga anställningar i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga B vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget, 3) utfärda kungörelse med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente beträffande vissa ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster m. fl. i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga C vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget, 4) under de förutsättningar och i den omfattning, som i statsrådsprotokollet angivits, vidtaga ändringar i bilagan till statens pensionslöneförordning ävensom i de under 2) och 3) berörda kungörelserna, 5) under de förutsättningar, som angivits i statsrådsprotokollet, vidtaga av pensionsregleringen belingade ändringar i pensions- eller avlöningsförfattningar, utfärdade med stöd av riksdagens beslut, 6) meddela sådana tilläggs- och övergångsbestämmelser, som erfordras i anslutning till pensionsregleringen, 7) meddela de bestämmelser, som erfordras för genomförande av den i statsrådsprotokollet förordade anordningen med basbelopp beträffande pensioner, beviljade enligt tidigare bestämmelser, 8) utfärda föreskrifter angående komensation för förhöjda folkpensionsavgifter i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats, 9) i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet angående gemensam utbetalning av personalpension och folkpension m. m. förordats meddela de föreskrifter, som må befinnas erforderliga, 10) med iakttagande av vad i statsrådsprotokollet förordats medgiva överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter för budgetåret 1959/60 med hänsyn till administrationskostnader i samband med pensionsregleringen, samt 11) besluta a) om årlig ersättning och av-

skedsersättning åt vissa övertaliga postbiträden vid statens järnvägar, b) om årlig ersättning åt f. djurskötaren vid Gudhems remontdepå S. H. Billman m. m., c) om tjänstårsberäkning i pensionshänseende för vissa fast anställda tandläkare inom folktandvården i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, och d) om reglering av vissa förutvarande rådhusrättsledamöter från allmänna indragningsstaten tillkommande årliga ersättningar, *dels ock* medge att a) f. d. justitierådet S. J. K. W. Lawski må räknat fr. o. m. den 1 december 1956 åtnjuta den rätt till pensionsförmåner, som skulle ha tillkommit honom, därest han kvarstått i justitierådsämbetet t. o. m. den 30 september 1951, b) f. d. överdirektören och souschefen vid statens vattenfallsverk S. H. Ekefalk må åtnjuta den rätt till livränteförmåner, som skulle ha tillkommit honom, därest han kvarstått i tidigare innehavd tjänst som distriktsingenjör intill den 1 juli 1958, och c) ur kyrkofonden må till amiralitetspastorn G. A. Brandt från den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer utgå emeritilön av 7 128 kronor för år jämte rörligt tillägg.

Beträffande lydelsen av det vid propositionen fogade förslaget till statens pensionslöneförordning får utskottet hänvisa till propositionen s. 2—6.

Propositionen

I propositionen föreslås, att den pensionsreglering, som enligt beslut vid 1958 års B-riksdag skall genomföras den 1 juli 1959 för statsanställda m. fl., skall omfatta jämväl de grupper av icke-statliga anställningshavare, som nu är underkastade det s. k. SPA-reglementet. Förslag framlägges också angående vissa andra frågor, som sammanhänger med genomförandet av nämnda pensionsreglering och med den förutsatta gemensamma utbetalningen av personalpension och vissa förmåner på grund av socialförsäkring, samt angående pensionsförmåner i vissa individuella fall m. m.

Vissa pensionsregleringsfrågor

De under förevarande avsnitt, i propositionen betecknat som I., behandlade frågorna redovisas, efter en inledande framställning, under förevarande rubriker:

Det fortsatta pensionsregleringsarbetet (s. 9—15).

A. *Frågan om pensionsreglering för SPA-området* (s. 9—12).

B. *Frågan om förordnandepensionsrätt inom det nya pensionssystemet* (s. 12—13).

C. *Viss omläggning av systemet för förändring av äldre pensioner, m. m.* (s. 13—15).

Specialmotivering till författningsförslagen (s. 15—32).

Beträffande *departementschefens* anförande får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet, s. 32—37.

Frågor rörande gemensam utbetalning av personalpensionsförmåner och folkpension, m. m.

Beträffande den närmare innebörden av de frågor, som behandlas under förevarande avsnitt, i propositionen betecknat som II., får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet s. 38—42.

Vissa särskilda pensionsfrågor m. m.

Beträffande den närmare innebörden av förevarande pensionsfrågor, i propositionen behandlade under ett med III. betecknat avsnitt, får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet. Departementschefens anföranden återfinns å s. 43—44, 48—50, 51 och 53.

Motioner

I anledning av propositionen har väckts två likalydande motioner, den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh* (I: 475) och den andra inom andra kammaren av herrar *Svenungsson* och *Hallén* (II: 581), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att, förutom den emeritilön som tillkommer amiralitetspastorn G. A. Brandt såsom kyrkoherde, av kyrkofondens medel tillerkänna Brandt pension såsom amiralitetspastor med 4 500 kr. årligen eller med annat belopp som kan finnas skäligt.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen I: 475.

I förevarande sammanhang har utskottet även behandlat följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh* (I: 147) och den andra inom andra kammaren av herr *Björkman m. fl.* (II: 194), i vilka motioner hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring av Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 november 1957 om tjänstetidsbefordran (nr 628) att innehav av extra tjänst eller vikariatslöneförordnande vid avgång med pension icke medför försämring av pensionsunderlaget;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lindahl* och *Wirmark* (I: 271) och den andra inom andra kammaren av fröken *Sandell m. fl.* (II: 335), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning som kan ligga till grund för ett förslag till 1960 års riksdag, innebärande utslutning av 60-årsregeln i statens allmänna pensionsreglemente, 13:e paragrafen, 1 mom. a, och införande av andra restriktiva bestämmelser som av en utredning kan befinnas vara ändamålsenliga;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Senander* och *Hagberg* väckl

motion (II: 17), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av hithörande pensionsreglementen, att verksamheterna får möjlighet att jämväl av arbetsmarknadsskäl förhindra kvarstående i tjänst efter det den nedre pensioneringsgränsen uppnåtts.

I fråga om motiveringen för de sålunda framställda förslagen får utskottet hänvisa till motionerna II:194, II: 335 och II: 17.

Över motionerna I: 147 och II: 194 har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning utlåtande avgivits av statskontoret.

Utskottet

Av de frågor, som behandlas under I. i statsrådsprotokollet, rör den viktigaste pensionsregleringen för de av SPA-reglementet omfattade icke-statliga grupperna. Den här träffade förhandlingsöverenskommelsen innebär, att nämnda personalgrupper skall införas under statens allmänna tjänstepensionsreglemente. Intill dess en omläggning av finansieringssystemet genomförts, skall för nämnda grupper gälla provisoriska finansieringsgrunder, som i det väsentliga ansluter sig till de nu gällande. Detta medför att pensioneringsbestämmelserna under provisorietiden måste inrymma i princip samma avvikelser från de statliga som f. n. är fallet, bl. a. i fråga om tjänstårsnedräkning vid bristande betalning av engångsavgifter.

Utskottet, som inte funnit anledning till erinran mot propositionsförslaget i förevarande del, får tillstyrka att de framlagda grunderna för pensionsreglering för de av SPA-reglementet omfattade personalgrupperna godkännes. Vidare tillstyrker utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag i vad rör frågan om den s. k. förordnandepensionsrätten, innebärande att, i avvaktan på en allmän översyn av anställningsvillkoren för de kategorier av tjänstemän som omfattas av denna pensionsrätt, tjänsterna i fråga tills vidare skall vara förenade med här avsedd pensionsrätt även inom ramen för det nya pensionssystemet. Vad i övrigt under I. i statsrådsprotokollet anförts och föreslagits har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

I förevarande sammanhang har utskottet behandlat vissa vid riksdagens början väckta motioner berörande frågor, som äger nära samband med de allmänna pensioneringsspörsmålen. I de likalydande motionerna I: 147 och II: 194 har sålunda yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring av kungörelsen 1957: 628 om tjänstetidsbefordran, att innehav av extra tjänst eller vikariatslöneförordnande vid avgång med pension icke skall medföra försämring av pensionsunderlaget. I och för sig kan, såsom statskontoret i sitt över motionerna avgivna utlåtande framhållit, vissa erinringar göras mot de nuvarande bestämmelserna. Enligt vad utskottet erfarit kan emellertid motionsyrkandet — vilket f. ö. berör en fråga av övergående natur — väntas bli i huvudsak tillgodosett i samband med utfärdandet av övergångsbestämmelserna till det nya pensionssystemet.

met. Vid sådant förhållande torde motionerna inte påkalla någon riksdagens åtgärd. — Vad angår det i motionerna I: 271 och II: 335 väckta förslaget, vilket syftar till ett generellt slopande av den s. k. 60-årsregeln i fråga om familjepension och dess ersättande med »andra restriktiva bestämmelser», kan utskottet inte, lika litet som i fjol, då ett motionsyrkande av liknande innebörd förelåg, nu förorda någon ytterligare uppmjukning av bestämmelsen i fråga. Utskottet finner alltså inte skäl tillstyrka yrkandet om avlå-tande av riksdagsskrivelse i ämnet. — Vad slutligen angår motionen II: 17, finner utskottet skäl inte vara förebragta till stöd för sådan ändring av reglerna för avgångsskyldighet, att myndigheterna skulle äga att »jämväl av arbetsmarknadsskäl» förhindra kvarstående i tjänst efter uppnåendet av den nedre pensioneringsgränsen.

I vad propositionsförslaget berör frågan om gemensam utbetalning av personalpensionsförmåner och folkpension m. m., vilken fråga behandlas under II. i statsrådsprotokollet, har förslaget inte givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker alltså bifall till Kungl. Maj:ts förslag jäm-väl i denna del.

Vad under III. i statsrådsprotokollet anförts och föreslagits har inte heller givit utskottet anledning till erinran. Härav följer, att utskottet inte biträ-der det i motionerna I: 475 och II: 581 framställda yrkandet i fråga om särskild pension åt amiralitetspastorn G. A. Brandt. Enligt utskottets me-ning innefattar Kungl. Maj:ts förslag en lämplig lösning av dennes pen-sionsfråga.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

A. godkänna de i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 10 april 1959 framlagda grunderna för pensions-reglering för de av SPA-reglementet omfattade personal-grupperna m. fl.;

B. antaga vid propositionen fogat förslag till statens pen-sionslöneförordning;

C. bemyndiga Kungl. Maj:t att

1) vid utfärdandet av statens allmänna tjänstepensions-reglemente vidtaga ändringar i förhållande till det av 1958 års B-riksdag godkända förslaget i huvudsaklig överens-stämmelse med det såsom bilaga A vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade förslaget,

2) utfärda kungörelse om avgifter m. m. beträffande vis-sa i statens allmänna tjänstepensionsreglemente avsedda icke-stalliga anställningar i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga B vid statsrådsprotokollet i ärendet fo-gade författningsförslaget,

3) utfärda kungörelse med särskilda bestämmelser angå-

ende tillämpningen av statens allmänna tjänstepensionsreglemente beträffande vissa ordinarie, medelst förordnande för viss tid tillsatta tjänster m. fl. i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga C vid statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget,

4) under de förutsättningar och i den omfattning, som i statsrådsprotokollet angivits, vidtagna ändringar i bilagan till statens pensionslöneförordning ävensom i de under 2) och 3) berörda kungörelserna,

5) under de förutsättningar, som angivits i statsrådsprotokollet, vidtagna av pensionsregleringen betingade ändringar i pensions- eller avlöningsförfattningar, utfärdade med stöd av riksdagens beslut,

6) meddela sådana tilläggs- och övergångsbestämmelser, som erfordras i anslutning till pensionsregleringen,

7) meddela de bestämmelser, som erfordras för genomförande av den i statsrådsprotokollet förordade anordningen med basbelopp beträffande pensioner, beviljade enligt tidigare bestämmelser,

8) utfärda föreskrifter angående kompensation för förhöjda folkpensionsavgifter i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats,

9) i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet angående gemensam utbetalning av personalpension och folkpension m. m. förordats, meddela de föreskrifter, som må finnas erforderliga,

10) med iakttagande av vad i statsrådsprotokollet förordats, medgiva överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter för budgetåret 1959/60 med hänsyn till administrationskostnader i samband med pensionsregleringen,

11) besluta

a) om årlig ersättning och avskedsersättning åt vissa övertaliga postbiträden vid statens järnvägar,

b) om årlig ersättning åt f. djurskötaren vid Gudhems remontdepå S. H. Billman m. m.,

c) om tjänstårsberäkning i pensionshänseende för vissa fast anställda tandläkare inom folktandvården i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping,

d) om reglering av vissa förutvarande rådhusrättsledamöter från allmänna indragningsstaten tillkommande årliga ersättningar;

D. medge att

a) f. d. justitierådet S. J. K. W. Lawski må räknat fr. o. m. den 1 december 1956 åtnjuta den rätt till pensionsförmåner,

som skulle ha tillkommit honom, därest han kvarstått i justitierådsämbetet t. o. m. den 30 september 1951,

b) f. d. överdirektören och souschefen vid statens vattenfallsverk S. H. Ekefalk må åtnjuta den rätt till livränteförmåner, som skulle ha tillkommit honom, därest han kvarstått i tidigare innehavd tjänst som distriktsingenjör intill den 1 juli 1958,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt avslag å motionerna I: 475 och II: 581 ur kyrkofonden må till amiralitetspastorn G. A. Brandt från den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer utgå emeritilön av 7 128 kronor för år jämte rörligt tillägg;

II. att motionerna I: 147 och II: 194 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionerna I: 271 och II: 335 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionen II: 17 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 maj 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 111.

Reservationer

1) av herr *Lundqvist* i Trollhättan, som ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 271 och II: 335 och att därför utskottets hemställan under III. bort ha följande lydelse:

»III. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 271 och II: 335, i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning som kan ligga till grund för ett förslag till 1960 års riksdag, innebärande uteslutning av 60-årsregeln i statens allmänna pensionsreglemente, 13 §, 1 mom. a, och införande av andra restriktiva bestämmelser, som av en utredning kan befinnas vara ändamålsenliga;»

2) av herr *Staxäng*.